

**BRONXIAL ASTMA BILAN OG'RIGAN BEMORLARDA STRESS
OMILLARINING KASALLIK KECHISHIGA TA'SIRI**

Talaba: *Makhmudova Surayyo Abdulkhamidovna* Alfraganus Universiteti

Tibbiyot fakulteti Davolash ishi 5-bosqich talabasi

Ilmiy Rahbar: Alfraganus Universiteti Tibbiyot fakulteti Ichki kasalliklar
kafedrasi o'qituvchisi *Xamroyeva Yulduz Saidovna*

Annotatsiya: *Ushbu tadqiqotda bronxial astma bilan og'rigan bemorlarda ruhiy-emotsional stress omillarining kasallikning og'irligi va kechishiga ta'siri o'rganildi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, yuqori darajadagi stress gormonal disbalans, immun tizimi faolligining buzilishi va bronxial yallig'lanish jarayonlarini kuchaytirishi orqali astma simptomlarini og'irlashtiradi. Shu sababli, bemorlarni kompleks davolashda psixoemotsional holatni barqarorlashtirish muhim o'rin tutadi.*

Kalit so'zlar: bronxial astma, stress, kortizol, immun tizimi, psixoterapiya.

Annotation : This study investigates the impact of psychological stress factors on the course and severity of bronchial asthma. The findings show that elevated stress levels cause hormonal imbalance, immune dysfunction, and intensified bronchial inflammation, worsening asthma symptoms. Thus, psychological stability should be considered an integral part of asthma management.

Keywords: bronchial asthma, stress, cortisol, immune system, psychotherapy.

Аннотация: В данном исследовании изучено влияние психоэмоциональных стрессовых факторов на течение и тяжесть бронхиальной астмы. Результаты показали, что высокий уровень стресса вызывает гормональный дисбаланс, нарушение функции иммунной системы и усиливает воспалительные процессы в бронхах, что ухудшает симптомы

астмы. Поэтому стабилизация психоэмоционального состояния является важной частью терапии.

Ключевые слова: бронхиальная астма, стресс, кортизол, иммунная система, психотерапия.

Kirish: Bronxial astma (BA) — nafas yo‘llarining surunkali yallig‘lanish kasalligi bo‘lib, u asosan bronxial gipersezuvchanlik, nafas yo‘llari torayishi va qaytuvchan obstruksiya bilan kechadi. So‘nggi yillarda astmaning klinik kechishiga nafaqat allergik va yallig‘lanish omillari, balki psixoemotsional stress ham sezilarli ta’sir ko‘rsatishi aniqlangan. Stress gormonlari — kortizol, adrenalin va noradrenalin — nafas yo‘llarida yallig‘lanish mediatorlari ishlab chiqilishini rag‘batlantiradi. Bu esa nafaqat simptomlarni kuchaytiradi, balki davolash samaradorligini ham kamaytiradi. Shu sababli, bronxial astma bilan og‘rigan bemorlarni o‘rganishda ruhiy omillarni inobatga olish dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Materiallar va metodlar

Tadqiqot Alfraganus universiteti klinikasida 2024-yil davomida olib borildi. Umumiy 60 nafar bronxial astma bilan og‘rigan bemor (30 erkak, 30 ayol, 18–55 yosh oralig‘ida) kuzatildi. Bemorlar psixoemotsional holati bo‘yicha Gamilton tashvish va depressiya shkalasi, shuningdek, Holmes-Rahe stress darajasi testi yordamida baholandi. Kortizol darajasi ELISA usuli bilan o‘lchandi. Kasallik og‘irligi GINA 2023 tasnifi asosida baholandi.

Natijalar

Tadqiqot natijalariga ko‘ra, o‘rta va og‘ir darajadagi stress kuzatilgan bemorlarda bronxial astma simptomlari (dispnoe, yo‘tal, ko‘krak qisilishi) 1,8 barobar ko‘p kuzatildi. Shuningdek, bunday bemorlarda qon zardobidagi kortizol darajasi o‘rtacha 640 ± 80 nmol/l ni tashkil etgan, bu past stress guruhi bemorlaridagi ko‘rsatkichdan 35% yuqori.

Yuqori stress guruhi bemorlarida astmaning remissiya davri qisqaroq (o‘rtacha 2,1 oy), eksaserbatsiya esa uzoqroq (5–7 kun) kechgan.

Munozara

Natijalar shuni ko'rsatadiki, stress omillari bronxial astma patogenezida bevosita rol o'ynaydi. Kortizol va katexolaminlarning ortiqcha ajralishi immun tizimi faoliyatini izdan chiqaradi, Th2-limfotsitlar faolligini kuchaytiradi va IgE ishlab chiqilishini oshiradi. Bu esa bronxial yallig'lanishni kuchaytiradi. Psixoterapiya, autogen mashqlar va nafas olish mashqlari stressni kamaytirish orqali kasallik kechishini yengillashtiradi.

Xulosa

1. Bronxial astma kechishida stress omillari muhim rol o'ynaydi va kasallik og'irligini oshiradi.
2. Kortizol darajasining oshishi bronxial yallig'lanishning kuchayishiga olib keladi.
3. Kompleks davolash jarayonida psixoterapiya, stressni kamaytiruvchi mashqlar va ruhiy barqarorlikni ta'minlovchi yondashuvlar qo'llanilishi tavsiya etiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. To'xtayeva N. "Allergik kasalliklarda immun va stress omillarining roli." – Toshkent: Tibbiyot nashriyoti, 2022. – 180 b.
2. GINA Report. Global Strategy for Asthma Management and Prevention. 2023 Update.
3. Karimova D., Abdurahmonov A. "Bronxial astmada stress gormonlari va immun tizimining o'zaro aloqasi." – O'zbekiston tibbiyot jurnali, 2023; №4: 52–57.
4. Lazarus R.S. "Psychological Stress and the Coping Process." – New York, 2020.